

ВИСНОВОК

наукового керівника
про дисертаційну роботу

Кумпаненка Олександра Сергійовича

на тему «Екологічні адаптації апарату жала у представників надродини
Pompiloidea (Hymenoptera, Aculeata)»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань «10
Природничі науки» за спеціальністю «101 Екологія» освітньо-наукова
програма «Екологія».

Дисертаційна робота Олександра Сергійовича присвячена дослідженню виникнення та еволюції морфологічних адаптацій апарату жала у представників помпілоїдних ос (*Pompiloidea*), пов'язаних з екологічними особливостями їх здобичі чи хазяїв. Актуальність дослідження обумовлена значною нестачею знань як екологічні зв'язки хижак–жертва чи паразит–хазяїн впливають на морфологію та функціонування апарату жала. Адже, модифікація жала була одним із найважливіших факторів в еволюції та диверсифікації ряду перетинчастокрилих. Тому результати цього дослідження поглиблюють розуміння фундаментальних процесів в еволюції жала в контексті екологічних зв'язків представників різних родин помпілоїдних ос зі своїми жертвами або хазяями. Окрім того, дисертаційна робота надає важливу інформацію про еволюційні зв'язки як між родинами помпілоїдних ос, так і з іншими групами перетинчастокрилих комах.

Під час навчання в аспірантурі Олександр Сергійович повністю виконав індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи, а задачі, поставлені у дисертаційному дослідженні, вирішені цілком. Сама дисертаційна робота є завершеною працею, яка зроблена на високому науковому рівні.

Здобувач продемонстрував значний рівень теоретичних знань та здатність до самостійного планування наукових досліджень, а також аналізу отриманих результатів. Самостійно опанував сучасні та загальноприйняті методи морфологічних та екологічних досліджень.

Під час виконання дисертаційної роботи Олександр Сергійович проявив себе як вдумливий дослідник, здатний до самоорганізації, якому притаманні відповідальність, цілеспрямованість та наполегливість у виконанні поставлених задач.

Здобувач дотримувався принципів академічної доброчесності під час підготовки дисертаційної роботи, наукових публікацій та апробації отриманих даних.

За результатами його досліджень надруковано 8 наукових публікацій, у тому числі:

- 5 статей у періодичних наукових фахових виданнях, проіндексованих у базах Scopus та/або Web of Science Core Collection;
- 3 тези виступів на наукових конференціях;

1. **Kumpanenko A.S.**, Gladun D.V. (2018) Functional morphology of the sting apparatus of the spider wasp *Cryptocheilus versicolor* (Scopoli, 1763) (Hymenoptera: Pompilidae). *Entomological Science*, 21(1), 124-132. <https://doi.org/10.1111/ens.12288>. - Q2
2. **Kumpanenko A.**, Gladun D., Vilhelmsen L. (2019) Functional morphology and evolution of the sting sheaths in Aculeata (Hymenoptera). *Arthropod Systematics & Phylogeny*, 77(2), 325-338. <https://doi.org/10.26049/ASP77-2-2019-08>. - Q1
3. **Kumpanenko A.**, Gladun D., Vilhelmsen L. (2022) Morphology of the sting apparatus in velvet ants of the subfamilies Myrmosinae, Dasylabrinae, Myrmillinae and Mutillinae (Hymenoptera: Mutillidae). *Zoomorphology*, 141(1), 81-94. <https://doi.org/10.1007/s00435-022-00552-w>. - Q2
4. **Kumpanenko A.**, Gladun D. (2024) Morphology of the sting apparatus in sapygid wasps of the subfamily Sapyginae (Hymenoptera: Sapygidae). *Arthropod Structure & Development*, **82**, 101381. <https://doi.org/10.1016/j.asd.2024.101381>. - Q2
5. Honchar, H.Yu., **Kumpanenko, A.S.**, Gorobchyshyn, V.A., Vishnevskiy, D.O. (2024). Preliminary investigations of the species composition of the aculeate hymenopteran community in Chornobyl Radiation and Ecological Biosphere Reserve (Hymenoptera, Aculeata). *Travaux du Muséum National d'Histoire Naturelle "Grigore Antipa"*, 67(2), 259-278. <https://doi.org/10.3897/travaux.67.e105399>. - Q3
6. **Кумпаненко О.С.** (2017) Морфологические особенности строения жалоносного аппарата дорожной осы *C. versicolor* (Hymenoptera: Pompilidae). Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Проблеми екології та еволюції екосистем в умовах трансформованого середовища»; 25-26 травня 2017 р., Київ, Україна. Київ: ДУ «ІЕЕ НАН України», 78–81.
7. **Кумпаненко О.С.** (2018) Functional morphology and evolution of the sting sheaths in Aculeata (Insecta: Hymenoptera). Тези доповідей Конференції молодих дослідників-зоологів; 14-15 листопада 2018 р., Київ, Україна. Зоологічний кур'єр, № 12, 12–13.
8. **Кумпаненко О.С.** (2019) Functional morphology of the sting apparatus of the representatives of Mutillidae and Myrmosidae families (Hymenoptera, Aculeata). Матеріали міжнародної зоологічної конференції «Фауна України на межі XX-XXI ст.. Стан і біорізноманіття екосистем природоохоронних територій»; 12-15 вересня 2019 р., Львів – Шацьк, Україна. Львів: СПОЛОМ, 18–19.

Дисертація Кумпаненка О.С. оформлена відповідно до вимог, викладених у Наказі Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та в «Порядку присудження ступеня доктора філософії...». А саме:
обсяг дисертації становить 170 сторінок;

дисертація написана українською мовою та не містить граматичних помилок, використовується адекватна тематиці роботи термінологія;
у дисертації не використовуються джерела інформації, видані в країні-агресорі;
використані в дисертації джерела інформації мають адекватні посилання в тексті роботи;
дисертація має анотацію на 4 сторінках українською та на 4 сторінках англійською мовами;
до дисертації наводяться ключові слова у кількості 12 слів/виразів;
у переліку публікацій дисертанта зазначено особистий внесок кожного співавтора.

Вважаю, що із врахуванням успішного виконання О.С. Кумпаненком індивідуального навчального плану, індивідуального плану наукової роботи, досягнення високих результатів навчання за відповідною освітньо-науковою програмою та закінченням написання дисертації, яка є результатом самостійного дослідження та завершеною науковою працею, містить значну наукову новизну, виконана на належному науковому рівні, відповідає встановленим вимогам до дисертацій докторів філософії, дисертація на тему «Екологічні адаптації апарату жала у представників надродина Pompiloidea (Hymenoptera, Aculeata)» може бути рекомендована до захисту, а її автор, Кумпаненко Олександр Сергійович, до присвоєння ступеня доктора філософії за спеціальністю 101 Екологія.

Науковий керівник:

зав. відділом етології та соціобіології
комах ДУ «Інститут еволюційної
екології НАН України,
акад. НАН України, д.б.н., проф.

Володимир РАДЧЕНКО

(підпис)

Підпис Радченка В.Т. підтверджую

Учений секретар О.А. Жигаленко

М.П.

« 1 » вересня 2026 року